Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari
Statssekreterare Daniel Westlén

Stockholm **230127**

Angående kravet att erbjuda flergångsalternativ från och med 1 jan 2024

Visita, Svensk Handel och Svensk Dagligvaruhandel arbetar på olika sätt för att skapa rätt förutsättningar och främja en övergång till mer hållbara förpackningslösningar. Klimatutmaningen är starkt kopplad till vår resursanvändning och en övergång till mer cirkulära affärsmodeller är nödvändigt för att nå klimatmålen. En ökad grad av såväl återvinning som återanvändning av förpackningar är centralt för ett hållbart näringsliv och hållbart samhälle.

Redan idag ser vi ett ökande antal företag som inom besöksnäringen och handeln succesivt går över till att erbjuda flergångsalternativ till sina kunder, något som vi välkomnar. Samtidigt är det viktigt att betona att förutsättningarna för att kunna göra denna övergång kan variera stort beroende på ett antal olika faktorer.

Bakgrund

Som en följd av EU:s engångsplastdirektiv beslutade den förra regeringen om att från och med den 1 januari 2024 införa ett krav om att de som säljer mat och dryck i engångsmuggar eller engångsmatlådor ska erbjuda kunden att få drycken eller maten serverad i återanvändbara muggar och förpackningar vid försäljning i Sverige. De ska även vidta effektiva åtgärder så att de återanvändbara matlådorna, muggarna och deras lock roterar flera gånger. Inledningsvis gäller inte kravet mindre aktörer samt de som tillhandahåller dryck i en engångsmugg eller snabbmat i en engångsmatlåda om muggen eller matlådan helt består av papper eller kartong.

Vi har tidigare uttryckt kritik kring att det bland annat inte gjorts en tillräcklig

konsekvensutredning av vilka effekter kravet skulle få. Det gäller dels praktiska och ekonomiska effekter för företag inom besöksnäringen och handeln såväl som vilka effekter det skulle få för miljön/klimatet.

En grundläggande förutsättning för ett system av detta slag är att det är förenligt med vår livsmedelslagstiftning. Det är också avgörande att en ökad användning av flergångsalternativ verkligen främjar den gröna omställningen. Återvinningsbara engångsalternativ kommer fortsatt behövas och kan även i vissa fall vara det mest miljö- och klimatsmarta alternativet.

Två uppenbar praktiska utmaningar (kopplat till att kravet nu träder ikraft om mindre än ett år) är att det idag inte finns något storskaligt rotationssystem för flergångsalternativ på plats i Sverige. En annan utmaning är att vi inte vet hur stor andel av konsumenterna som faktiskt kommer välja ett sådant alternativ. Men den största och mest centrala aspekten (som vi kommer utveckla nedan) är att överlappande EU-reglering är på väg, vilket gör att förutsättningar för rotationssystem för flergångsalternativ kan komma att ändras inom kort.

Vår bedömning kring det kommande kravet

Visita, Svensk Handel och Svensk Dagligvaruhandel vill understryka vikten av att nationell reglering går i takt med vad som sker inom EU. Den kommande EU-förordningen rörande förpackning och förpackningsavfall (PPWR), som presenterades av EU-kommissionen i november 2022, innebär att detaljerade krav och standarder kommer att tas fram och att system ska uppföras. Problemet med att det inte finns något nationellt rotationssystem i Sverige idag kommer tex lösas av att de ekonomiska aktörer som sätter återanvändbara förpackningar på marknaden ska se till att det finns ett system för återanvändning och att ekonomiska aktörer som använder sådana förpackningar ska delta i ett eller flera sådana system (art 23 och 24). Förslaget innehåller bland annat ambitiösa målsättningar om en ökad användning av återanvändbara förpackningar för samtliga medlemsstater. Vi välkomnar detta då gemensamma spelregler inom EU utgör grunden för en väl fungerande inre marknad samtidigt som det värnar en effektiv miljö- och klimatpolitik.

Då denna detaljerade reglering på EU-nivå är på gång och då den kommer att lösa många av de problem som företagen brottas med inför kravet på flergångsalternativ (såsom standarder, krav och ansvar för system) **anser våra tre organisationer att Sverige ska avvakta med att införa ett nationellt krav om att tillhandahålla flergångsalternativ redan från 1 jan 2024.** Aktuell reglering fastställs i förordningen (2021:996) om engångsprodukter.

Vi oroas nu över att det finns en uppenbar risk för resursslöseri då kravet innebär ett forcerat framtagande av rotationssystem som kan behöva upphöra eller göras om inom en mycket snar framtid. Att det ännu inte är klargjort, alternativt väl motiverat, vilka matlådor och muggar som ska omfattas eller vilka undantag som ska gälla från kraven trots att mindre än ett år kvarstår tills lagstiftningen träder i kraft är ytterligare en aspekt som talar för att den nationella regleringen bör skjutas upp.

Avslutande kommentarer

I sammanhanget önskar vi påminna om att den samlade kostnadsbördan för de företag vi representerar ökat kraftigt den senaste tiden vilket gör situationen alltmer ansträngd. Hyreshöjningarna vid årsskiftet 2022-2023 blev historiskt höga, livsmedel- och energipriser skenar och det finns för kraftiga ökningar av personalkostnaderna under 2023.

Samtidigt pressas konsumenters ekonomi allt hårdare av räntehöjningar och inflation. I en för samhället utmanande tid med där allt tyder på en stigande arbetslöshet är det därför fel läge att införa ytterligare kostnadsdrivande krav på företag inom besöksnäringen och handeln. Det skulle höja trösklarna till arbetsmarknaden ytterligare och leda till färre jobb i ett läge där varje arbetstillfälle räknas. Att införa kostnadsdrivande krav som saknar ordentliga konsekvensanalyser går även emot den nationella livsmedelsstrategin (2016/17:104), som tydligt lyfter vikten av hållbara ekonomiska och miljömässiga satsningar.

Avslutningsvis vill vi också framföra att vi företrädare för branschen står till regeringens och Regeringskansliets förfogande för dialog och sakkunskap om det kan underlätta och påskynda den fortsatta hanteringen av denna fråga.

Anna Wallén, Näringspolitisk chef Visita

Martin Kits, Näringspolitisk chef Svensk Handel

Filip Ekander, Hållbarhetsansvarig Svensk dagligvaruhandel

Kontaktperson:
Anna Wallén
Näringspolitisk chef Visita
E-post: anna.wallen@visita.se
Mobil: 0708-24 75 59